

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінансовий облік 2»

на тему: ***«Облік доходів від реалізації продукції»***

Студентки 3 курсу
групи ОіА 1301-1
Кириченко Єлизавети Русланівни

Керівник: ст. викладач **Журбенко Н.М.**
Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Суми – 2016 рік

План

Вступ	3
1. Теоретичні основи обліку доходів від реалізації продукції	5
1.1. Економічний зміст доходів від реалізації продукції	5
1.2. Нормативне регулювання обліку доходів від реалізації продукції	9
1.3. Огляд літературних джерел	11
2. Організація обліку доходів від реалізації продукції у ПП «Надь» ...	17
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	17
2.2. Первинний облік доходів від реалізації продукції	28
2.3. Синтетичний і аналітичний облік	31
3. Шляхи удосконалення обліку доходів від реалізації продукції у ПП «НАДЬ»	37
3.1. Удосконалення первинної документації по доходах від реалізації продукції	37
3.2. Удосконалення синтетичного і аналітичного обліку	40
Висновок	42
Список використаної літератури	43

ВСТУП

В наш час кожна організація чи підприємство ставить на меті досягнення максимального прибутку і отримання доходу від своєї діяльності. Кожне підприємство створює всі можливі умови для економічно вигідної роботи, з метою отримати більший дохід і зменшити витрати.

В наш час всі організації та підприємства виробляють продукцію, надають послуги та роботи, створюють товари, які потім реалізуються на ринку збуту, після чого отримують дохід. Тому актуальність моєї теми "Облік доходів від реалізації продукції (товарів, послуг)" в даний час та і на протязі багатьох років має велике значення, через те що саме на це спрямована діяльність кожної установи.

Теоретичні і практичні аспекти обліку доходів від реалізації продукції висвітлено в наукових працях: Ф.Ф. Бутинця, Н.М. Шмиголя, В.І. Блонської, Т.Г. Камінської, М.С. Абрютіної, В.П. Ніколаєвої та інших. Вони трактують дохід, як суму виручки від реалізації продукції і майна, а також від здійснення позареалізаційних операцій.

Об'єктом дослідження є ПП «Надь», характеристика підприємства, його організаційна структура, економічні показники та фінансовий стан підприємства.

Предметом даної курсової роботи є дохід від реалізації продукції (товарів, надання послуг), його значення, структура, класифікація в бухгалтерському обліку, види доходу та облік на підприємствах.

Мета полягає в дослідженні доходу від реалізації продукції (товарів, надання послуг), показати на прикладі підприємства, як здійснюється облік доходу від реалізації продукції (товарів, надання послуг).

Для досягнення цієї мети в роботі ставилися і вирішувалися такі завдання:

- розкрити поняття доходів від реалізації продукції згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку;

- здійснити огляд нормативно-правової бази з обліку доходів підприємства;
- вивчити організаційно-економічну характеристику ПП «Надь»;
- дослідити аналітичний та синтетичний облік доходів від реалізації послуг;
- визначити шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку доходів від реалізації продукції.

З метою реалізації поставлених завдань було використано методи діалектичного пізнання при вивченні теоретичних основ формування доходів від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємства.

При написанні курсової роботи використані наступні інформаційні джерела:

1. дані річних звітів ПП «Надь»
2. нормативно-законодавчі акти;
3. наукові видання відповідно обраної теми.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічний зміст доходів від реалізації продукції

Важливим фактором розвитку будь-якого підприємства є грошові надходження, що перевищують платежі підприємства. Від наявності або відсутності коштів буде зрештою залежати можливість функціонування підприємства, його конкурентоспроможність та фінансовий стан.

Головним складовим елементом доходу є виручка від реалізації, а саме та її частина, яка залишається після вирахування матеріальних, трудових і грошових витрат на виробництво і реалізацію продукції. Тому найважливішим завданням кожного господарюючого суб'єкта є одержання максимального прибутку при найменших витратах шляхом дотримання суворого режиму економії при витрачанні коштів і найбільш ефективного їх використання.

Процес виробництва завершується доведенням продукції до споживача. Для підприємства-виробника реалізація продукції є свідченням, що вона за споживчими властивостями, якістю та асортиментом відповідає суспільному попиту і потребам покупців.

Реалізація продукції окремого підприємства - це, перш за все, відчуження активів, що належать підприємству, шляхом їх продажу з метою відтворення використаних засобів підприємства та отримання прибутку для задоволення різноманітних потреб підприємства та його власників.

Місце і роль процесу реалізації у суспільному відтворенні визначається відповідним господарським механізмом, який встановлює умови реалізації та умови розрахунків за продану продукцію, нерідко регулює ціни. Визначення поняття та моменту здійснення реалізації знайшло відображення у законодавчих актах, що регулюють сплату податків. [39]

Реформа бухгалтерського обліку, яка проводиться в Україні, не змінила суті процесу реалізації, запропонувавши дещо інші підходи до організації його обліку. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід"

містить порядок визначення, оцінки та розкриття у фінансовій звітності доходу, який виникає в результаті реалізації чи використання активів підприємства іншими суб'єктами господарювання. Даний стандарт фактично визначає період відображення в звітності, а отже і у фінансовому обліку, виручки від реалізації у всіх її аспектах. [27]

Дохідність підприємства є одним із найголовніших показників, що відображають фінансовий стан підприємства. Такий показник визначає мету підприємницької діяльності, адже кожне підприємство прагне отримати максимальний дохід. Даний показник є важливим не тільки керівнику фірми та колективу, але він цікавить і вкладників капіталу (інвесторів, кредиторів), державні органи, і передусім – податкову службу, фондові біржі, що здійснюють купівлю-продаж цінних паперів.

Дохід – це не що інше як виручка від діяльності підприємства без вирахування знижок, повернення товарів, податків.

Як економічна категорія, дохід в загальному розумінні означає потік грошових та інших надходжень за одиницю часу і складається з таких пофакторних елементів, як прибуток, заробітна плата, процент і рента. Величина доходу, впливає на показник прибутку, який є основним фінансовим показником діяльності підприємства.

Прибуток – це економічна категорія, що визначається як різниця між загальною виручкою і загальними витратами, або різниця між доходами і витратами. Виручка означає суму грошей, отриману від продажу продукції, виконаних робіт чи наданих послуг, розраховується способом множення ціни товару на кількість його реалізованих одиниць.

Витрати - це сума спожитих на виробництво товарів робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів). [8]

Поняття "доходи", як економічна категорія, досліджувалась на протязі всієї історії становлення економіки. Поняття "дохід" досліджують ще з давніх давен. Кожний з вчених по різному трактує це поняття, створюючи і обґрунтовуючи доведення в своїх концепціях та працях.

Ось, наприклад, Й.А. Шумпетер трактував дохід як винагороду за нововведення. Його отримує той, хто раніше за всіх використовує нововведення. [41]

Також при фінансовій оцінці доходу та побудові бухгалтерського обліку визначають два різновиди доходу: валовий та чистий.

Валовий дохід містить у собі економічну вигоду, яку підприємство одержало (або має одержати). Суми, які утримуються у формі податків (акцизний збір, податок на додану вартість тощо), не приносять економічної вигоди. Тому вони виключаються з валового доходу та завершують процес формування чистого доходу.

Чистий дохід – це зменшений валовий дохід на економічні елементи, які визначені законодавчо. До чистого доходу не включаються суми, які отримують від імені третьої сторони, податок на додану вартість, акциз, мито, будь-які надані торговельні знижки тощо.

Отже, справжнім доходом є чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), який розраховується шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), податку на додану вартість, акцизного збору, інших зборів або податків з обороту та інших вирахувань з доходу [18].

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами: [27]

- дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- інші доходи.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих

товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо). [27]

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів. [27]

До складу інших операційних доходів включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо. [27]

До складу фінансових доходів включаються дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі). [27]

До складу інших доходів, зокрема, включаються дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства. [27]

Отже, такі економічні категорії, як дохід, витрати і прибуток, повинні мати конкретне наповнення, а фінансовий облік – регламентуватися державою з метою забезпечення однакового підходу до формування доходів і витрат у кожному підприємстві за певний період, що забезпечує порівнянність величини прибутку та платежів у бюджет.

1.2. Нормативне регулювання обліку доходів від реалізації продукції

Нормативним документом, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід". [27]

Він визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ). [27]

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" встановлює зміни в системі бухгалтерського обліку та регулює складання фінансової звітності. Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на Україні.[25]

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій суб'єктів підприємництва це перелік рахунків та субрахунків для узагальнення інформації про активи, капітал, зобов'язання. Клас 7 "Доходи та результати діяльності". Юридичні особи, які відповідно до чинного законодавства визнані суб'єктами малого підприємництва. [29]

Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними

стандартами фінансової звітності) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб (далі - підприємства). [16]

Згідно з Податковим кодексом України валовий дохід – це загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі, виключній (морській) економічній зоні, так і за її межами. [23]

Стаття 44 Господарського кодексу України одним з принципів підприємницької діяльності визначає принцип самостійного формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону. [11]

На продукцію підприємств, які займають монопольне становище на ринку товарів, допускається державне регулювання цін відповідно до Закону України "Про ціни і ціноутворення". [30]

У Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» доходи трактуються як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників. [26]

1.3. Огляд літературних джерел

Обліку доходу на підприємствах також розглядається і в спеціальній літературі.

Облік доходів від реалізації продукції, (товарів, надання послуг) розглядали такі автори, як Ткаченко Н.М., Бутинець Ф.Ф., Кобилянська А.І., Голов С.Ф. та багато інших. Зокрема:

- У підручнику Ткаченко Н.М. «Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України» розповідається про облік фінансових результатів підприємства та організація бухгалтерського обліку. [36]
- У книзі «Бухгалтерський фінансовий облік» Бутинець Ф.Ф знайшов своє відображення облік доходів та фінансових результатів на підприємствах.[6]
- У навчальному посібнику «Фінансовий облік» Кобилянської О.І. описані загальні умови та критерії визнання доходів у фінансовій звітності підприємства, критерії оцінки та облік доходів на підприємствах. [18]

Також таке поняття, як "доходи", досліджували і різні вчені в різні періоди історії. Наведемо деякі з них.

- Адам Сміт визначив види доходів: рента заробітна плата, прибуток. Дохід, як заробітна плата залежить від рівня національного багатства країни. Дохід, як прибуток на капітал визначається вартістю використаних на справу капіталу, і буває більшим або меншим залежно від розмірів цього капіталу. [34]
- Й.А. Шумпетер трактував дохід як винагороду за нововведення. Його отримує той хто раніше за всіх використовує нововведення. [41]
- Дж.М. Кейнс досліджував перерозподіл доходів в інтересах соціальної групи, які отримують найбільш низькі доходи. [34]
- М. Фрідмен створив концепцію перманентного доходу – це такий дохід, який споживач очікує отримувати протягом досить тривалого часу. [34]
- Карл Маркс називав валовим доходом частину вартості та вимірювану його частина валового продукту, яка залишається за вирахуванням частини вартості та вимірюваної його частини всього виробленого продукту, який відшкодовує вкладений у виробництво і спожитий у ньому постійний капітал. [34]
- Ф. Найт визначає дохід як плату за ризик, і формується цей дохід у результаті «погодження найманих працівників отримувати встановлену

капіталістом суму, надаючи йому можливість присвоїти різницю між виручкою та фіксованими платежами». [34]

А.Сміт називав прибутком всю різницю між добавленою працею вартістю і заробітною платою і в цьому варіанті мав на думці додану вартість. В іншій трактовці він розумів під прибутком залишок після сплати ренти, а також проценту, і тоді прибутком називав, по суті, підприємницький дохід. [34]

Ф. Найт вважає, що дохід, що отримує підприємець, формується не тільки на основі затрачених ресурсів, а й залежить від ідеї, здатності підприємця вийти зі стану невизначеності та ризику з мінімальними втратами. [34]

Дж. Хікс вважає, що дохід треба визнавати як максимум величину коштів які можна витратити на споживання за певний проміжок часу і в той же час зберігти цей дохід чи капітал, який він був на початку. [35]

Також розвиваючи свою теорію Хікс визначив 2 категорії доходу:

- 1) той, що охоплює передбачуваний, регулярний потік надходжень (доходу);
- 2) той, що охоплює потік фактичних, регулярних надходжень коштів.

Проте вважав, що для багатьох цілей аналізу і прогнозування краще використовувати першу категорію, оскільки вона більшою мірою пояснює поведінку господарчих суб'єктів. [35]

Категорію «дохід підприємства» досліджують також і безліч сучасних дослідників. Але серед науковців не сформувалося єдиної думки щодо економічної сутності цього поняття.

Наведемо деякі сучасні погляди щодо економічної сутності доходу:

- Бутинець Ф.Ф. вважає, що «Як економічна категорія дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманий від продажу продукції, товарів, робіт, послуг». [6]
- Шмиголь Н.М. трактує дохід підприємства як збільшення економічних вигід внаслідок надходження активів і/або погашення зобов'язань, що приводить до зростання капіталу організації, за винятком внесків

учасників (власників майна), та отримане внаслідок використання в господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів та конкурентних переваг в умовах прийнятного рівня підприємницького ризику. [42]

- Блонська В.І. називає доходом підприємства надходження, що одержані внаслідок його господарської діяльності за певний період часу у вигляді конкретних економічних вигод, отриманих внаслідок використання у господарському процесі залучених для цього економічних ресурсів в умовах прийнятного рівня підприємницького ризику. [4]
- На думку Камінської Т.Г. «Доходами організації визнаються збільшення економічних вигод протягом звітного періоду внаслідок надходження активів і/або підвищення їх вартості, і/або зменшення зобов'язань, які приводять до збільшення капіталу організації, за винятком внесків власників». [17]
- Абрютіна М.С. вважає, що «Дохід в економічному розумінні – це завжди різниця між вартістю випуску продукції і витратами виробництва». [1]
- Ніколаєва В.П. писала, що «Дохід підприємства являє собою один із видів фінансового результату його господарської діяльності за певний період, що характеризує у грошовому визначенні обсяг надходження грошових вигод у формі виручки від реалізації виробленої продукції (робіт, послуг) і майна, а також коштів з позареалізаційних операцій, які формуються з урахуванням факторів часу і ризиків». [21]

Більшість сучасних економістів трактують дохід, як суму виручки від реалізації продукції і майна, а також від здійснення позареалізаційних операцій.

Ототожнення доходу підприємства тільки з виручкою від реалізації продукції практично виключає з нього такі притаманні йому елементи, як отримана орендна плата (при наданні основних засобів в оренду), роялті (отримані підприємством платежі за використання його інноваційного або програмного продукту, торгової марки тощо), дивіденди та проценти по

сформованому підприємством портфелю фінансових інвестицій у цінні папери сторонніх організацій тощо. Очевидно, поняття «дохід підприємства» слід розглядати ширше, ніж «виручка від продажу продукції (робіт, послуг)».[6]

Також у наукових школах розглядають визначення сутності прибутку. Наведемо декілька прикладів:

- С.Ф. Покропивний розглядає прибуток як «... ту частину виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства». [34]
- На думку І.М. Бойчик, «... прибуток – це частина доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом та реалізацією продукції». [5]
- С.В. Мочерний наводить двояке трактування прибутку, згідно з яким прибуток – це головна мета діяльності капіталістичного підприємства, що реалізується у процесі виробництва та реалізації товарів і послуг з використанням найманої праці, діяльності самих підприємців, отриманого синергічного ефекту від взаємодії найманих працівників із засобами виробництва, а також виражає певну сукупність відносин економічної власності при здійсненні названих видів діяльності та праці; або ж прибуток – це перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу товару і витратами капіталу на її виробництво. Отже прибуток як перетворена форма додаткової вартості є результатом усього авансованого капіталу, факторів виробництва (праця, капітал, земля). [3]
- І.А. Бланк одним із перших в Україні використовує поняття співвідношення ризику і доходу у своєму визначенні прибутку. На думку вченого, прибуток — це втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності. [34]

Отже, прибуток як економічна категорія відображає частину додаткової вартості, створеної у реальному секторі економіки. Він є формою прояву вартості додаткового продукту.

Безліч авторів у своїх книгах та підручниках описують облік доходів на підприємствах та фінансову звітність. Зокрема:

- У навчальному посібнику Засадної Х.О. «Бухгалтерський облік основних господарських операцій у програмі 1С: Бухгалтерія 7.7» докладно висвітлені питання методології бухгалтерського обліку в умовах автоматизованої обробки інформації, автоматизації обліку з усіх комплексних завдань. [15]
- Лишиленко О.В. у своєму підручнику «Фінансовий облік» наводить визначення доходів у бухгалтерському обліку, принципи нарахування доходів. [20]
- У практичному посібнику «Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами», авторами якого є Голов С.Ф. та Костюченко В.М., розглянуті питання бухгалтерського обліку і звітності за міжнародними положеннями (стандартами). [10]
- У навчальному посібнику Атамаса П.Й. «Бухгалтерський облік у галузях економіки» викладено основи бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності. Особливу увагу приділено рекомендаціям щодо методології обліку доходів. Спираючись на викладені бухгалтерські проводки та на діючу нормативно-правову базу на підприємстві проводиться облік доходів. [2]
- Жатько К.С. у навчальному посібнику «Бухгалтерський облік у схемах і таблицях» розглядає питання бухгалтерського обліку і звітності. [13]
- Суть, види та роль фінансово-економічного аналізу, методика комплексного аналізу найважливіших показників діяльності підприємства знаходять своє відображення у навчальному посібнику Орлової В.К. «Фінансовий облік» . [22]

- Такі автори, як Верхоглядова Н.І., Шило В.П., Ільїна С.Б., Кисла В.І. у навчальному посібнику «Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика» розглянули питання бухгалтерського обліку і звітності. [9]
- Лень В.С. у навчальному посібнику «Стандарти бухгалтерського обліку в Україні» розглянула питання, які стосуються бухгалтерського обліку і звітності за національними положеннями (стандартами). [19]

Отже, ми бачимо, що в наш час достатньо спеціальної літератури, щоб повністю отримати інформацію про облік доходів та фінансової звітності на підприємстві. Всі ці джерела повністю відкривають і висвітлюють організацію бухгалтерського обліку на підприємствах. Також ми можемо знайти безліч трактувань як поняття «дохід», так і поняття «прибуток», які наведені у працях вчених різних періодів історії.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ У ПП «НАДЬ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження є організаційно-економічні відносини приватного підприємства «Надь» села Підопригори. Генеральним директором є Кириченко Андрій Киріянович, керівником – Галушка Анатолій Олексійович, головним бухгалтером – Шимко Тамара Миколаївна. У своїй діяльності воно керується Статутом та іншим чинним законодавством України. Бухгалтерія ведеться згідно положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

Місце розташування підприємства: Україна, 42226, вул. Влізько, буд.1, с. Підопригори, Лебединський район, Сумська область.

Місце розташування підприємства було обрано так, що воно відповідає вимогам для великого збутового підприємства – великі площі, відносно однакова відстань до району, області та сільських рад даного району.

Головний офіс підприємства знаходиться в селі Підопригори, а виробнича інфраструктура знаходиться поза межами села.

Господарство складається з виробничих, допоміжних і обслуговуючих підрозділів, що включають в себе основне виробництво, машинно-тракторний парк, автопарк, ремонтну майстерню. Основне виробництво включає в себе дві комплексні бригади до яких входять рільні бригади, свиноферму.

Основним видом економічної діяльності є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур та насіння олійних культур.

Головна мета, з якою було створено ПП «Надь», – отримання прибутку шляхом найбільш повного задоволення потреб громадян у товарах та послугах, які надає підприємство. З районним та обласним центрами господарство зв'язане дорогами з твердим покриттям.

Грунтово - кліматичні умови на території господарства сприятливі для виробництва продукції рослинництва і тваринництва. Клімат помірно-теплий середньозволожений.

Таблиця 2.1

Склад та структура товарної продукції підприємства

Назва галузі та видів продукції	2013 рік		2014 рік		2015 рік		В середньому за 3 роки	
	Виручка (дохід) від реалізації, тис. грн.	питома вага, %	Виручка (дохід) від реалізації, тис. грн.	питома вага, %	Виручка (дохід) від реалізації, тис. грн.	питома вага, %	Виручка (дохід) від реалізації, тис. грн.	питома вага, %
Зернові і зернобобові	3469,0	14,0	7512,9	21,7	6382,4	13,2	5788,1	16,1
Соняшник	3535,0	14,2	2371,0	6,8	7941,3	16,5	4615,8	12,9
Інша продукція рослинництва	28,0	0,1	3,1	0,0	5,2	0,0	12,1	0,0
<i>Разом по рослинництву</i>	<i>7032,0</i>	<i>28,3</i>	<i>9887,0</i>	<i>28,5</i>	<i>14328,9</i>	<i>29,7</i>	<i>10416,0</i>	<i>29,0</i>
Вирощування ВРХ	1118,8	4,5	2632,0	7,6	3172,9	6,6	2307,9	6,4
Вирощування свиней	1,3	0,0	42,0	0,1	-	-	14,4	0,0
Вирощування овець	0,9	0,0	9,0	0,1	-	-	3,3	0,0
Молоко	3563,2	14,3	4100,0	11,8	5855,3	12,1	4506,2	12,5
Мед	10,8	0,0	9,4	0,0	14,6	0,0	11,6	0,0
Інша продукція тваринництва	106,0	0,4	117,6	0,3	272,2	0,6	165,3	0,5
<i>Разом по тваринництву</i>	<i>4801,0</i>	<i>19,3</i>	<i>6910,0</i>	<i>20,0</i>	<i>9315,0</i>	<i>19,3</i>	<i>7008,7</i>	<i>19,5</i>
Послуги в сільському господарстві	13003,0	52,4	17830,2	51,5	24630,1	51,0	18487,8	51,5
<i>Всього по господарству</i>	<i>24836,0</i>	<i>100,0</i>	<i>34627,2</i>	<i>100,0</i>	<i>48274,0</i>	<i>100,0</i>	<i>35912,4</i>	<i>100,0</i>

ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НАДЬ» займається виробництвом та реалізацією продукції сільського господарства і наданням послуг. У таблиці 2.1. наведені дані про товарну продукцію господарства. Вони свідчать, що

найбільшу питому вагу в структурі товарної продукції в середньому за 3 роки займає продукція зернових та зернобобових – 16,1 %, частка яка припадає на молоко становить 12,5 %. Виходячи з цього можемо стверджувати, що підприємство має зерново-молочну спеціалізацію. Так як, питома вага цих видів продукції займає 16,1 % та 12,5 %.

Досить великий відсоток у діяльності підприємства в середньому за 3 роки займає надання послуг у сільському господарстві – 51,5 %. ПП «Надь» задовольняє потреби населення молочною та м'ясною продукціями, крупами та зерном як жителів села Підпригори, так і жителів інших міст та сіл.

Розрахунки показали, що виручка від реалізації продукції у 2015 р. порівняно з 2013 р. збільшилася по зернових і зернобобових, соняшнику, ВРХ, молоку, меду та іншій продукції тваринництва на 2913,4 тис. грн., 4406,3 тис. грн., 2054,1 тис. грн., 2292,1 тис. грн., на 3,8 тис. грн. та на 166,2 тис. грн. відповідно. Причиною цього є зростання ціни та підвищення обсягів реалізації. Поряд з цим спостерігається скорочення виручки від реалізації іншої продукції рослинництва, вирощування свиней та овець на 22,8 тис. грн., 1,3 тис. грн. та на 0,9 тис. грн. відповідно, що пояснюється зменшенням, як обсягу так і ціни реалізації на зазначену продукцію.

Дослідженням було встановлено, що питома вага по соняшнику і по вирощуванню ВРХ зросла на 2,3 п.в. і 2,1 п.в. відповідно, що свідчить про те, що саме в цих галузі відбувається процес поглиблення спеціалізації. Незначне скорочення питомої ваги спостерігається по молоці на 0,2 п.в. та по іншій продукції рослинництва на 0,1 п.в..

Основні та допоміжні галузі на підприємстві підібрані раціонально, так як побічна продукція галузі рослинництва використовується як кормова база в галузі тваринництва, а побічна продукція тваринництва в якості органічних добрив в рослинництві.

Таким чином, слід зазначити, що спеціалізація, яка фактично склалася на підприємстві не відповідає природно-кліматичним умовам, не зважаючи на те, що є всі необхідні умови для виробництва вказаних видів продукції.

при тому, що господарство має достатню близькість розташування до районного центру, який є основним споживачем с.-г. продукції.

Землі є головним засобом виробництва основної сільськогосподарської продукції і раціональне землекористування має бути результатом дбайливого ведення господарства.

З даних, які наведені у табл. 2.2 ми спостерігаємо збільшення площі сільськогосподарських угідь підприємства в звітному році порівняно з базисним на 27 га. Причиною цього є передача земельних часток (паїв) в оренду ПП «Надь» землевласниками. Аналізуючи структуру земельного фонду відмітимо, що як у 2015 році так і у 2013 році площа ріллі займає не всю площу. Це свідчить про те, що сільськогосподарські угіддя на підприємстві використовуються інтенсивно. Відмітимо, що господарство не має власної землі, а свою господарську діяльність здійснює на орендованих землях.

Таблиця 2.2

Склад та структура землекористування

Види угідь	2013 рік		2014 рік		2015 рік			Відхилення площі, ±	
	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	Площа, га	Питома вага, %	В тому числі взято в оренду	±, га	%
Всього с.-г. угідь	2106	100,0	2123	100,0	2133	100,0	2133	+ 27	+ 1,3
в т.ч. рілля	1726	82,0	1747	82,3	1748	82,0	1748	+ 22	83,0

Однією з складових процесу виробництва є трудові ресурси. Від чисельності працівників підприємства, рівня їх кваліфікації в значній мірі залежать використання інших ресурсів.

В результаті проведеного розрахунку динаміки трудових ресурсів та ефективності їх використання встановлено, що середньооблікова чисельність робітників в 2015 р. порівняно з 2013 р. збільшилася на 12 осіб. Це відбулося за рахунок галузі тваринництва, де кількість працівників збільшилась на 7

осіб, що пояснюється розширенням обсягів робіт у тваринництві. Кількість відпрацьованих одним робітником днів за аналізований період збільшилася на 8,8 % за рахунок збільшення обсягів виробленої валової продукції на 75,5 % та зростання середньооблікової чисельності робітників у галузі рослинництва на 14,9 %.

Таблиця 2.3

**Динаміка середньооблікової чисельності працівників та ефективність
використання робочої сили**

Показники	Рік			Відхилення, ±	
	2013	2014	2014	±, одиниць	%
Середньооблікова чисельність працівників, всього, ос.	109	106	121	+ 12	+ 11,0
в т.ч. в:					
рослинництві	47	48	54	- 7	49,5
тваринництві	50	51	57	+ 7	52,3
інші	12	7	10	- 2	9,2
Відпрацьовано 1 працівником днів, в середньому по господарству, днів	227	253	247	+ 20	+ 8,8
Коефіцієнт використання трудових ресурсів	0,9	0,9	0,9	0	100,0
Вироблено валової продукції на 1 середньооблікового робітника, всього, тис. грн.	230,6	326,8	404,7	+ 174,1	+ 75,5
Фонд оплати праці, тис. грн.	2098,6	1890,4	2592,6	+ 494,0	+ 23,5
Середньорічна заробітна плата на 1 працівника, тис. грн.	19,3	17,8	21,4	+ 2,1	+ 11,0

Виробництво валової продукції у 2015 р. порівняно з 2013 р. на 1 середньооблікового працівника збільшилося на 174,1 тис. грн.

В цілому по господарству продуктивність праці збільшилась на 75,5 %, через збільшення вартості валової продукції на 97,1 %.

За досліджуваний період фонд оплати праці зріс на 23,5 %. Причиною цього є підвищення середньорічної заробітної плати на 11,0 тис. грн. та збільшення середньооблікової чисельності працівників на 12 осіб. Таким

чином, на підприємстві спостерігається рух робочої сили в сторону зростання, при цьому вона використовується ефективно, про що свідчить підвищення продуктивності праці, при чому темпи росту продуктивності праці перевищують темпи росту її оплати, що є позитивним явищем в економіці підприємства. Слід відмітити, що робоча сила в досліджуваному підприємстві використовується достатньо інтенсивно. Оскільки кількість відпрацьованих днів одним працівником збільшилася, коефіцієнт використання робочої сили в середньому складає 0,9.

Таблиця 2.4

Вартість валової продукції у постійних цінах 2010 року

Показники	Роки			Відхилення	
	2013	2014	2015	±, одиниць	%
1	2	3	4	5	6
<i>Вартість валової продукції у співставних цінах, тис. грн.:</i>	13108,9	12941,7	14972,1	+ 1863,2	+ 14,2
в т. ч. у рослинництві:					
пшениця озима	2603,6	2710,6	2302,3	- 301,3	17,6
жито	27,3	27,1	0	- 27,3	0,0
гречка	408,8	524,4	322,3	- 86,6	2,4
кукурудза на зерно	1754,8	2453,8	2269,1	514,3	17,3
овес	27,9	144,1	63,2	35,3	0,5
соняшник	4124,2	1973,3	3195,4	-928,8	24,4
силос	57,0	60,2	65,2	8,2	0,5
в т. ч. у тваринництві:					
виращування ВРХ	1486,6	2114,1	2438,9	952,3	18,6
виращування свиней	24,2	34,4	50,9	26,7	0,4
молоко	2571,9	2885,5	3405,2	833,3	26,0
мед	22,6	14,2	859,6	837,0	6,5
<i>Вартість валової продукції у співставних цінах :</i>					
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн	622,5	609,6	701,9	+ 79,5	+ 12,8
б) на 1 середньооблікового робітника, тис грн.	120,3	122,1	123,7	+ 3,5	+ 2,9
в) на 100 грн. основних засобів, тис.грн.	117,3	91,9	93,4	- 23,9	- 20,4

Аналізуючи вартість валової продукції у постійних цінах 2010 року, можемо сказати, що вона збільшилася на 1863,2 тис. грн. або на 14,2 %.

В результаті розрахунку основних показників діяльності господарства встановлено, що виробництво валової продукції в постійних цінах у 2015 р. порівняно з 2013 р.:

- на 100 га с.-г. угідь підвищилося на 79,5 тис. грн.;
- на 1 середньооблікового робітника підвищилося на 3,5 тис. грн.;
- на 100 грн. основних засобів зменшилось на 23,9 тис. грн.

Необхідно приділити належну увагу основним засобам господарства. Оскільки за їх відсутності здійснення виробничого процесу є неможливим, тому розглянемо забезпеченість підприємства засобами виробництва.

Таблиця 2.5

Забезпеченість основними засобами та ефективність їх використання

Показники	Рік			Відхилення, ±	
	2013	2014	2015	±, одиниць	%
1	2	3	4	5	6
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	11180,0	14081,0	16032,5	+ 4852,5	+ 43,4
Фондозабезпеченість, тис. грн./га	5,3	6,6	7,5	+ 2,2	+ 41,6
Фондоозброєність, тис. грн./ос.	102,6	132,8	132,5	+ 29,9	+ 29,2
Фондовіддача, грн.	2,2	2,5	3,1	+ 0,8	+ 37,4
Фондомісткість, грн.	0,4	0,4	0,3	- 0,1	- 27,2
Рентабельність ОВФ, %	22,0	31,2	79,5	+ 57,5	-
Норма прибутку, %	12,9	17,8	35,5	+ 22,6	у 2,75 р. більше
Інтегрований коефіцієнт використання ОВФ	2,2	1,6	1,0	- 1,2	- 54,5

З проведених розрахунків можна констатувати, що в 2015 році, порівняно з 2013 роком, фондозабезпеченість зросла на 41,6 %, це відбулося через підвищення вартості основних засобів на 43,4 % та збільшення земельної площі на 1,3 %. Зростання даного показника свідчить про достатню забезпеченість господарства засобами.

Що стосується показника фондоозброєності, то за досліджуваний період він також підвищився на 29,9 тис. грн. за рахунок збільшення

вартості основних засобів на 4852,5 тис. грн. та зростання чисельності робітників на 12 осіб. Підвищення фондоозброєності при збільшенні продуктивності праці свідчить про інтенсивне використання засобів на підприємстві.

Аналізуючи показник фондовіддачі можемо стверджувати, що фондовіддача на підприємстві зменшилася на 0,8 тис. грн. Причиною є переважаючі темпи зростання вартості основних фондів за досліджуваний період, над темпами збільшення валового виробництва продукції. Проте це не дає підстав говорити про зменшення ефективності використання основних засобів.

Оскільки показник фондомісткості обернений до показника фондовіддачі, то він зменшився на 27,2 % через зростання вартості основних засобів та підвищення вартості валової продукції на 43,4 % та на 97,1 % відповідно.

Рівень рентабельність ОВФ у 2015 р. порівняно з 2013 р. збільшився на 57,5 п.в., що пояснюється зростанням чистого прибутку на 10279,0 тис. грн. та підвищенням вартості основних засобів на 4852,5 тис. грн.

Аналізуючи норму прибутку можна сказати, що протягом останніх 3 років вона збільшилась у 2,75 р.. Це зумовлено зростанням чистого прибутку на 10279,0 тис. грн. та підвищення вартості основних та оборотних фондів на 4852,5 тис. грн. та 11978,0 тис. грн. відповідно.

Отже, можна зробити висновок про те, що підприємство в достатній мірі забезпечене основними засобами, засоби використовуються інтенсивно, про що характеризують зростаючі показники фондоозброєності та продуктивності праці, проте засоби використовуються неефективно так як фондовіддача скорочується.

Діяльність підприємства характеризується сукупністю економічних показників. Про те, який рівень господарювання в ПП «Надь» свідчать дані табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Основні економічні показники діяльності господарства

Показники	Роки			Відхилення, ±	
	2013	2014	2015	± тис.грн.	%
1	2	3	4	5	6
<i>1. Вартість валової продукції :</i>	24847,0	34639,2	48968,0	+ 24121,0	+ 97,1
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	1179,8	1631,6	2295,7	+ 1115,9	+ 94,6
б) на 1 середньооблікового робітника, тис. грн.	228,0	326,8	404,7	+ 176,7	+ 77,5
в) на 100 грн. основних засобів, тис. грн.	222,2	246,0	305,4	+ 83,2	+ 37,4
<i>2. Товарна продукція:</i>	24836,0	34627,2	48274,0	+ 23438,0	+ 94,4
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	1179,3	1631,1	2263,2	+ 1083,9	+ 91,9
б) на 1 середньооблікового робітника, тис. грн.	227,9	326,7	399,0	+ 171,1	+ 75,1
в) на 100 грн. основних засобів, тис. грн.	222,1	246,0	301,1	+ 79,0	+ 35,6
<i>3. Валовий прибуток :</i>	3853,0	4965,0	13358,0	+ 9505,0	у 3,47 р. більше
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	183,0	233,9	626,3	+ 443,3	у 3,42 р. більше
б) на 1 середньооблікового робітника, тис. грн.	35,3	46,8	110,4	+ 75,0	у 3,12 р. більше
<i>4. Чистий прибуток(+):</i>	2461,0	4389,0	12740,0	+ 10279,0	у 5,17 р. більше
а) на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	116,9	206,7	597,3	+ 480,4	у 5,11 р. більше
б) на 1 середньооблікового робітника, тис. грн.	22,6	41,4	105,3	+ 82,7	у 4,66 р. більше
<i>5. Рівень рентабельності (+) %</i>	18,9	24,6	51,7	+ 32,8	-

В результаті розрахунку основних показників діяльності господарства встановлено, що в звітному році порівняно з базисним виробництво валової продукції у 2015 р. порівняно з 2013 р.:

- на 100 га с.-г. угідь підвищилося на 1115,9 тис. грн.
- на 1 середньооблікового робітника підвищилося на 176,7 тис. грн.
- на 100 грн. основних засобів збільшилось на 83,2 тис. грн.

Причиною цього є збільшення вартості валової продукції на 24121,0 тис. грн. та збільшення площі сільськогосподарських угідь на 27,0 га.

Товарна продукція на 100 га с.-г. угідь збільшилася на 1083,9 тис. грн.

Причиною цього є підвищення товарної продукції на 23439,0 тис. грн. та збільшення площі сільськогосподарських угідь на 1,3 %. Товарна продукція на 1 середньооблікового робітника зросла на 171,1 тис. грн., за рахунок підвищення товарної продукції на 94,4 % та зростання чисельності робітників на 11,0 %.

Аналізуючи показник валового прибутку на 100 га с.-г. угідь можемо констатувати його скорочення на 443,3 тис. грн. Причиною цього є збільшення валового прибутку на 9505,0 тис. грн. та збільшення площі на 27 га. Що стосується валового прибутку на 1 середньооблікового робітника, то він також збільшився у 3,12 р.. Це пояснюється зростанням валового прибутку у 3,47 р. та збільшенням чисельності робітників на 12 осіб.

З розрахунків констатуємо зростання чистого прибутку на 100 га сільськогосподарських угідь у 5,11 р., через збільшення чистого прибутку за аналізований період у 5,17 р. та збільшення площі на 1,3 %. Відбулося зростання чистого прибутку і на 1 працівника на 82,7 тис. грн. Причиною цього є збільшення чистого прибутку на 10279,0 тис. грн. та підвищення чисельності працюючих на 11,0 %.

Рівень рентабельності у 2015 р. порівняно з 2013 р. збільшився у 32,8 п.в., що пояснюється скороченням чистого прибутку на 145,0 тис. грн. та підвищенням собівартості на 4186,5 тис. грн.

Придбавши основні виробничі фонди, підприємство безумовно у майбутньому отримає економічні вигоди у вигляді прибутку. Його можна буде обміняти на що-небудь ще подібне чи не подібне цим ОВФ, що подає цінність для підприємств; шляхом його використання у виробництві чого-небудь цінного для підприємства або шляхом застосування для погашення зобов'язань. Майбутні економічні вигоди від активів звичайно приймають форму притоку чистої готівки на підприємство.

2.2 Первинний облік доходів від реалізації продукції

Невід'ємною частиною та першоосновою бухгалтерського обліку є первинний облік господарських операцій. Досить жорсткі вимоги щодо

якості інформації, що ставляться на сьогодні перед вітчизняним обліком покликані задовольняти потреби користувачів у різного роду економічній інформації для прийняття відповідних рішень. Оскільки отримана облікова інформація повинна бути, насамперед, достовірною, вичерпною, повною та оперативною, то, відповідно, і носії такої інформації - первинні документи мають бути представленими на високому рівні. Саме дотримання всіх вимог щодо складання подібних документів і включає поняття «якість первинної документації».

У даний час, переважна більшість вітчизняних підприємств відображають доходи і витрати не повністю. Це пов'язано з тим, що витрати важче приховувати, їх легше проконтролювати, ніж доходи, а також це дає змогу занизити “реальний” фінансовий результат діяльності підприємства.[10]

Первинні документи - це документи, створені у письмовій або електронній формі, що фіксують та підтверджують господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації(власника) на їх проведення. [24]

Науковці у сфері бухгалтерського обліку визначають первинний облік як самостійну систему, яка потребує належної організації і має свої закони, особливості та зв'язки – внутрішні і зовнішні. На думку Кір'янової З. В., «первинний облік – це єдина, повторювана в часі, організована система збору, виміру, реєстрації, накопичення інформації, а в умовах комп'ютеризації і функціонування автоматизованих систем управління – її передачі і первісної обробки». [10]

Первинні документи повинні бути складені у момент проведення кожної господарської операції або, якщо це неможливо, безпосередньо після її завершення. При реалізації товарів за готівку допускається складання первинного документа не рідше одного разу на день на підставі даних касових апаратів, чеків тощо. Для контролю та впорядкування обробки

інформації на основі первинних документів можуть складатися зведені документи (далі первинні документи). [24]

Залежно від каналів і способів реалізації та видів продукції використовують різні первинні документи для оформлення операцій.

Бухгалтерськими документами з обліку доходів від реалізації виступають: "Прибутковий касовий ордер", виписка банку, "Рахунок фактура", "Товарно-транспортна накладна", "Накладна вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів", "Накладна", "Акт приймання виконаних підрядних робіт", розрахунки (довідки) бухгалтерії. Саме на їх підставі в бухгалтерському обліку відображають дохід від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг). Підприємство може самостійно розробляти додаткові субрахунки та аналітичні рахунки виходячи із специфіки діяльності, конкретних потреб, завдань управління та контролю. [31]

Відпуск матеріальних цінностей на сторону підприємствам і організаціям проводять за накладними, товарно-транспортними накладними (ТТН). ТТН є підставою для списання матеріалів у продавця і оприбуткування їх у покупця.

ТТН виписує продавець у чотирьох примірниках: перший з підписом водія залишається у пункті відправки; другий, третій і четвертий, завірені підписом та печаткою вантажовідправника, вручаються водію-експедитору. Він доставляє вантаж за призначенням, здає його одержувачу і залишає йому другий примірник ТТН. Третій і четвертий примірники ТТН з відміткою про приймання вантажу повертаються продавцю, з яких третій примірник здають у пункт відправлення продукції або в бухгалтерію, а четвертий – передають водієві для підтвердження обсягу перевезень вантажів і підрахунку оплати праці за виконану роботу. Цей примірник ТТН водій здає разом з подорожнім листом. ТТН є бланками суворої звітності, а тому ведуть їх відповідний облік наявності та використання як бланків суворої звітності.

При реалізації продукції окремим працівникам та різним фізичним особам зі складів за готівку використовують накладні та прибуткові касові ордери (форма № КО-1).

При продажу продукції, здачі виконаних робіт і послуг продавець виписує податкову накладну для відображення податку на додану вартість.

Відвантаження або відпуск готової продукції, товарів, виконаних робіт і послуг із складу покупцям проводять на підставі первинних документів: наказів-накладних або розпоряджень відділу збуту. У первинній документації зазначають номер замовлення та адресу, за якою відправляють продукцію, кількість місць, вид упаковки, масу та інші дані, що характеризують відвантажену продукцію.

Постачальник-вантажовідправник на підставі вантажо-транспортних накладних, залізничних квитанцій про прийняття вантажу та інших документів виписує розрахункові документи для передачі їх покупцеві або в банк на інкасо. [31]

Розрахунковими документами є: рахунки-фактури, платіжні вимоги, виписані на основі рахунків-фактур, специфікації (за великої номенклатури відвантаженої продукції). У розрахункових документах містяться дані про відвантажену продукцію (найменування, кількість, ціна, вартість тощо).

Банк, який обслуговує постачальника-вантажовідправника, надсилає для оплати його розрахункові документи установі банку, що обслуговує покупця.

Аналітичний облік відвантажених товарів ведеться на складі відокремлено у картках складського обліку в натуральних показниках на основі наказів-накладних відділу збуту.

Договори укладаються з підприємствами-споживачами або посередницькими організаціями (постачальницько-збутовими, оптовою і роздрібною торгівлею тощо), як правило, на тривалий період. [31]

2.3. Синтетичний і аналітичний облік

Усі господарські операції на синтетичних і аналітичних рахунках бухгалтерського обліку відображаються з використанням методу подвійного запису, тобто кожна операція одночасно записується на двох взаємопов'язаних бухгалтерських рахунках в одній і тій же сумі – на дебеті одного рахунка й одночасно на кредиті іншого рахунка. Ці записи дають можливість досягти рівності активу і пасиву бухгалтерського балансу.

За допомогою подвійного запису господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку забезпечується контроль, тому що кожна операція в однаковій сумі відображається на дебеті одного і на кредиті другого бухгалтерських рахунків, чим і досягається рівність результатів записів на дебеті рахунків результатам записів на кредиті рахунків. Подвійний запис, що відображає відповідний взаємозв'язок між бухгалтерськими рахунками, прийнято називати кореспонденцією рахунків. З метою узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) ПП «Надь» використовує рахунок 70 «Доходи від реалізації». Він призначено для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг, доходів від страхової діяльності, а також про суми знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу. [33]

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» – тимчасовий, має ознаки пасивного рахунка. Призначений рахунок для обліку господарських процесів, для узагальнення інформації про доходу від реалізації продукції (товарів, надання послуг), доходів від страхової діяльності, про доходи від грального бізнесу, від проведення лотерей, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу. [14]

За кредитом рахунка 70 «Доходи від реалізації» на підставі довідок та розрахунків бухгалтерії відображається збільшення (одержання) доходу.

За дебетом – належна сума непрямих податків (акцизного збору, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством); суми, які отримує підприємство на користь комітента, принципала; повернуті перестраховиками частки страхових платежів (страхових внесків, страхових

премій); результат зміни резервів незароблених премій (у страхових організаціях); списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». [6]

Таблиця 2.6

Субрахунки до рахунку 70 "Доходи від реалізації" [6]

№ субрахунку	Назва субрахунку	Характеристика
1	2	3
701	Дохід від реалізації готової продукції	Для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції
702	Дохід від реалізації товарів	Для узагальнення інформації про доходи від реалізації товарів підприємств торгівлі та інших організацій
703	Дохід від реалізації робіт і послуг	Для узагальнення інформації про доходи від реалізації робіт і послуг, про результати зміни резервів незароблених премій підприємств і організацій, що виконують роботи та надають послуги
704	Вирахування з доходу	Для відображення суми надходжень за договорами комісії, агентськими та іншими аналогічними договорами на користь комітентів, принципалів, сум наданих після дати реалізації знижок покупцям, вартість повернених покупцям продукції та товарів та інших сум, що підлягають вирахуванню з доходу.
705	Перестраховування	Для узагальнення інформації про частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами перестраховування.

За кредитом субрахунку 701-703 відображають збільшення (одержання) доходу від реалізації, за дебетом – суми непрямих податків

(акцизного збору, ПДВ) та списання доходів у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

Субрахунок 704 – дебетовий. За його дебетом показують вартість повернених покупцем товарів, знижки, та інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу. А за кредитом – списання дебетових оборотів на рахунок 79. [14]

Таблиця 2.7

Рахунок 70 "Доходи від реалізації" кореспондує: [14]

№ рахунку	За дебетом з кредитом рахунків:	№ рахунку	За кредитом з дебетом рахунків:
1	2	3	4
30	"Готівка"	18	"Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи"
36	"Розрахунки з покупцями та замовниками"	30	"Готівка"
49	"Страхові резерви"	31	"Рахунки в банках"
63	"Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	33	"Інші кошти"
64	"Розрахунки за податками й платежами"	34	"Короткострокові векселі одержані"
65	"Розрахунки за страхуванням"	36	"Розрахунки з покупцями та замовниками"
68	"Розрахунки за іншими операціями"	37	"Розрахунки з різними дебіторами"
70	"Доходи від реалізації"	49	"Страхові резерви"
76	"Страхові платежі"	63	"Розрахунки з постачальниками та підрядниками"
79	"Фінансові результати"	66	"Розрахунки за виплатами працівникам"

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4
		67	"Розрахунки з учасниками"
		68	"Розрахунки за іншими операціями"
		69	"Доходи майбутніх періодів"

		70	"Доходи від реалізації"
		76	"Страхові платежі"
		79	"Фінансові результати"

Обороти за кредитом рахунку 70 «Дохід від реалізації» обліковується в ж.-о. №6 с.-г., для аналітичного обліку рекомендується застосовувати реєстри 6.1 с.-г., 6.3 с.-г., 6.3а с.-г., відомість 6.4 с.-г., книгу 6.5 с.-г.

Для обліку формування доходів і результатів діяльності використовують Журнал-ордер № 6 с.-г., де відображають операції і за рахунком: 70 «Доходи від реалізації».

Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту та/або за іншими напрямками, визначеними підприємством.

Аналітичний облік доходів організовується за видами діяльності підприємства, при цьому окремо обліковуються доходи і результати від операційної, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності. Такий порядок організації дозволяє одержувати інформацію для складання Звіту про фінансові результати (ф. № 2) без додаткової обробки облікових даних.

Крім цього, дані аналітичного обліку надаються для цілей управління підприємством з метою надання інвесторам, власникам та іншим зацікавленим особам інформації про одержані доходи, а також для оперативного коригування управлінських рішень і дій. [38]

В бухгалтерському обліку дохід відображається в сумі справедливої вартості отриманих активів або тих, що підлягають одержанню. Сума доходу, яка виникає в результаті господарської операції, як правило, визначається шляхом домовленості між підприємством і покупцем або користувачем активу. Вона оцінюється за справедливою вартістю отриманої компенсації або тієї компенсації, яку може бути отримано, з урахуванням суми будь-якої торговельної знижки, що надається підприємством. [27]

Бухгалтерські проводки з обліку доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) [14]

Господарські операції	Дт	Кт
1	2	3
Отримано довгостроковий вексель в рахунок оплати реалізованої готової продукції	16	701
Отримані в касу грошові кошти за реалізовану готову продукцію	30	701
Відображений дохід від реалізації готової продукції	36	701
Відображене зменшення кредиторської заборгованості перед постачальниками і підрядниками шляхом реалізації їм готової продукції	63	701
Відображена сума непрямих податків, пов'язаних з реалізацією готової продукції	701	64
Відображений дохід від реалізації товарів за готівку	301	702
Відображений дохід, визнаний у момент відвантаження товарів покупцям, плата за які відстрочена	361, 362	702
Відображено дохід від продажу товарів іншим дебіторам	377	702
Відображено дохід від реалізації товарів, відвантажених покупцеві в рахунок отриманого авансу	681	702

Продовження таблиці 2.8

1	2	3
Відображений дохід від реалізації товарів поточного періоду, переведений зі складу доходів майбутніх періодів	69	702
Нараховані податки і обов'язкові платежі у зв'язку з	703	64

реалізацією робіт (послуг)		
Списано на фінансовий результат дохід від реалізації робіт (послуг)	703	791
Відображений дохід, отриманий від реалізації робіт, послуг	36	703
Відображення вартості поверненого товару	704	361
Відображена сума знижки після дати реалізації товару	704	361
Відображено податкове зобов'язання з ПДВ у вартості поверненого товару (в сумі знижки) (методом «сторно»)	704	641
Відкоригований фінансовий результат на суму відрахувань з доходу	791	704

Отже, інформація про доходи підприємства, як вже було зазначено, збирається в Журналі-ордері № 6 с.-г., в якому наводиться кореспонденція рахунків щодо формування доходів, а також дається розшифровка сум доходів за субрахунками рахунків 7 класу. Така зведена інформація доповнюється даними про надходження доходів від конкретних юридичних та фізичних осіб, що вимагає організації аналітичного обліку в розрізі окремих субрахунків та відображення даних в оборотних відомостях.

3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ У ПП «НАДЬ»

3.1. Вдосконалення первинної документації по доходах від реалізації продукції

Вдосконалення системи обліку доходів від реалізації перш за все повинно торкнутися первинної документації.

Вирішити актуальні економічні проблеми неможливо без удосконалення бухгалтерського обліку. Чітко налагоджений бухгалтерський облік забезпечує необхідною та достовірною інформацією суб'єктів господарювання для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень.

Документування є першим етапом фінансового обліку, тому від його достовірності та повноти залежать всі інші етапи облікового процесу та ефективність ухвалення управлінських рішень щодо діяльності підприємства. Тобто документування – це спосіб первинної реєстрації об'єктів обліку.

Господарські операції відображаються у бухгалтерському обліку методом їх суцільного і безперервного документування.

Документування операцій з обліку отриманого підприємством доходу характеризується різноманітністю бухгалтерських та юридичних документів, які можуть бути розпорядчими і виконавчими.

Основним обліковим регістром, де відображаються доходи підприємства, є Журнал-ордер № 6 .

Проте цей журнал не повністю задовольняє користувачів, оскільки відображає лише інформацію облікового характеру і мало придатний для аналізу та управління. Тому, доцільно удосконалити цей журнал, а саме відображати в аналітичних даних суми, які включаються до доходів за Податковим кодексом України. Це не лише полегшить роботу бухгалтера при заповненні Декларації з податку на прибуток, а й дозволить надавати рекомендації керівництву щодо підготовки документації за певним видом

діяльності, підготовки аналітичної інформації для ухвалення рішень управлінським персоналом. Також у даному обліковому регістрі до аналітичних даних доцільним є внесення інформації по доходах від припиненої діяльності, що полегшить роботу бухгалтера під час заповнення нової форми звіту про сукупний дохід, де таку інформацію варто надавати. З метою упорядкованості руху та своєчасного одержання первинних документів наказом керівника встановлюється графік документообороту, в якому вказуються дата створення або одержання від інших підприємств та установ документів, прийняття їх до обліку, передання в обробку та до архіву.

Первинні документи складаються на бланках типових і спеціалізованих форм, затверджених відповідним органом державної влади. Документування господарських операцій може здійснюватись із використанням виготовлених самостійно бланків, які повинні містити обов'язкові реквізити чи реквізити типових або спеціалізованих форм. Всі первинні документи на підприємстві підлягають обов'язковій перевірці обліковими працівниками. Забороняється приймати документи, які суперечать законодавству. Такі документи передаються керівнику для прийняття рішення.

Для ефективної організації облікової роботи первинний облік має бути автоматизованим, що забезпечить зменшення трудомісткості обробки інформації та підвищить оперативність бухгалтерського обліку в цілому.

В Україні більш широкого розповсюдження набула програма "1С: Підприємство 7.7". Проте сьогодні дедалі більшої популярності набуває нова версія цієї програми "1С: Підприємство 8.0" завдяки своїм новим додатковим можливостям.

Система програм "1С: Підприємство" призначена для вирішення широкого спектру задач автоматизації обліку стоять перед сучасними підприємствами, що динамічно розвиваються. Вона є системою прикладних рішень, побудованих за єдиними принципами і на єдиній технологічній платформі: «1С: Підприємство». Керівник може вибрати рішення, яке відповідає актуальним потребам підприємства і надалі розвиватиметься у

міру зростання підприємства або розширення задач автоматизації. Поєднання цих потреб і забезпечує "1С: Підприємство" як система програм. Програмні продукти системи "1С: Підприємство" можуть бути адаптовані до будь-яких особливостей обліку на конкретному підприємстві.

Автоматизація системи бухгалтерського обліку дозволяє істотно полегшити труд бухгалтера, позбавити його від рутинної роботи, підвищує оперативність та точність облікової інформації, дозволяє більше приділяти уваги проведенню економічного і фінансового аналізу роботи підприємства та пошуку резервів щодо підвищення ефективності цієї роботи. Саме тому підприємствам необхідно визначитися з вибором програмного забезпечення, яке було здатне забезпечити всі потреби обліку підприємства і разом з тим було досить економним і не вимагало великих витрат на його придбання, а також не вимагало від бухгалтера специфічних навичок програмування. На нашу думку, найбільш ефективним буде використання продукту "1С:Підприємство", бо він забезпечує найбільш повний спектр можливостей для ведення обліку на підприємстві. Тільки за умови вибору можна максимізувати ефективність та ведення облікової діяльності, що безумовно є необхідним кроком на шляху до розвитку і процвітання підприємства.

Щоденне здійснення великої кількості однорідних за своєю суттю господарських операцій призводить до значного нагромадження первинних документів в бухгалтерії. Це стосується переважно ручного ведення бухгалтерського обліку. Насамперед, йдеться про збільшення часу на обробку аналітичної інформації, що міститься в кожному первинному документі, а це аж ніяк не робить господарський облік оперативним. На основі цього нерідко і управлінські рішення приймаються зі значним відставанням у часі.

Головний бухгалтер повинен проводити контроль за кожним заповненим документом, що надходить до бухгалтерії підприємства, але нерідко він ігнорує свої прямі обов'язки в цій частині і, тим самим,

порушується один з найголовніших принципів бухгалтерського обліку – принцип повноти та достовірності інформації.

Бланки первинних документів для зручності їх використання мають бути уніфікованими і стандартизованими. Уніфікація — це розробка єдиних форм документів для всіх однорідних господарських операцій на підприємствах. Проте, існують спеціалізовані форми первинних документів, які застосовуються тільки в певній галузі, що відображають специфіку тої чи іншої діяльності.

З наведеного можна зробити висновки, що однією з найскладніших та найважливіших ділянок обліку доходів від реалізації є процес документування. Від нього залежить визнання доходів та їх відображення у звітності. Для забезпечення можливості використання облікової інформації в процесі управління запропоновано зміни до узагальнюючих облікових реєстрів, які спростять роботу із заповнення та подання фінансової та податкової звітності. Загалом процес документування обліку доходу підприємства потребує більш чіткого законодавчого регламентування для уникнення неоднозначності трактування окремих термінів та запровадження єдиної методики оцінки отриманих доходів підприємствами різних галузей.

Тому важливим фактором покращення стану та оперативності облікової роботи має стати скорочення кількості первинної документації за рахунок використання нагромаджувальних багатоденних документів, зменшення числа копій документів та використання одного документа для відображення кількох однорідних за змістом технологічних операцій.

На нашу думку, потрібно скоротити об'єм документації. Адже це повинно позитивно вплинути на ведення обліку на підприємстві, а також дасть змогу заощадити час, ресурси, а головне - зробити облік більш оперативним і допоможе своєчасно і правильно прийняти важливі для подальшого господарювання управлінські рішення.

3.2. Удосконалення синтетичного і аналітичного обліку

З метою удосконалення синтетичного та аналітичного обліку доходів від реалізації продукції, робіт, послуг необхідно у ПП «Надь» розробити систему аналітичних рахунків, на яких упродовж облікового періоду будуть відображаються доходи підприємства. Це виходить з потреб внутрішнього менеджменту і структури форм фінансової звітності та відповідних рахунків і субрахунків чинного Плану рахунків.

Так, доходи від реалізації готової продукції (товарів, робіт, послуг) необхідно відображати на аналітичних рахунках у розрізі конкретних видів реалізованої готової продукції (товарів, робіт, послуг) із метою виявлення найприбутковіших серед них, а також установлення тенденцій рентабельності окремих видів продукції (товарів, робіт, послуг).

Бухгалтерський облік потребує впорядкування операцій з продажу товарів з можливістю поглибленої аналітичної деталізації для раціональної організації їх контролю та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Оскільки підприємство самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього та нижчих порядків, з метою деталізації інформації вважаємо, що доцільно ввести до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» та до рахунку 704 «Вирахування з доходу» рахунки третього порядку – субрахунки та аналітичні рахунки внутрішньогосподарського (управлінського) обліку (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Синтетичні рахунки, субрахунки та аналітичні рахунки обліку доходів

Синтетичні рахунки, субрахунки (рахунки першого, другого порядків)	Аналітичні рахунки (субрахунки третього порядку)
702 «Дохід від реалізації товарів»	7021 «Дохід від реалізації товарів»
	7022 «Дохід від реалізації товарів за дисконтними картками»
	7023 «Дохід від реалізації товарів за знижками»
	7024 «Дохід від реалізації товарів у період розпродажу»
	7025 «Дохід від реалізації товарів за іншими заходами впливу на обсяги»
704 «Вирахування з доходу»	7041 «Вирахування з доходу за товари, повернені покупцями»
	7042 «Сума знижок, наданих покупцям»
	7043 «Інші вирахування з доходу»

За допомогою цих рахунків з'являється можливість виділити з усього доходу підприємства дохід від реалізації товарів за різними методами активізації продажу товарів, що дає змогу проводити поглиблений аналіз продажів, вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента. Це сприятиме прийняттю ефективніших управлінських рішень у процесі формування чистого доходу підприємства.

Організація аналітичного обліку в запропонованих напрямках дасть змогу, на наш погляд, мати більш повне розуміння щодо джерел отримання доходів та поведінки витрат для їх оперативного обліку і контролю.

Наведені рекомендації сприятимуть більш повному розкриттю даних про доходи та витрати підприємства, що, в свою чергу, дасть змогу поліпшити інформаційне забезпечення процесу управління цими доходами та витратами на підприємствах та буде сприяти підвищенню ефективності їх діяльності.

ВИСНОВОК

На основі проведеного дослідження обліку доходів від реалізації продукції (товарів, послуг) можна зробити такі висновки:

- Нормативним документом, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід".
- Дослідження нормативно-правової бази з питань визначення та обліку доходів дозволяє стверджувати, що категорія доходів широко використовується у чинному законодавстві.
- У своїй діяльності ПП «Надь» керується Статутом та іншим чинним законодавством України. Бухгалтерія ведеться згідно положень (стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності.

Синтетичний облік доходів від реалізації у товаристві ведеться на рахунку 70 „Доходи від реалізації”, аналітичний – в розрізі видів (джерел) доходів.

Для удосконалення первинної документації з обліку доходів від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємству можна запропонувати:

- запровадити комплексну автоматизовану систему управління діяльністю;
- скорочення кількості первинної документації;
- удосконалити Журнал-ордер № 6, а саме відображати в аналітичних даних суми, які включаються до доходів за Податковим кодексом України.

З метою удосконалення синтетичного та аналітичного обліку доходів від реалізації продукції, робіт, послуг необхідно у ПП «Надь» розробити систему аналітичних рахунків, на яких упродовж облікового періоду будуть відображаються доходи підприємства.

Список використаної літератури

1. Абротьина М. С. Экономика предприятия : учебник / М.С. Абротьина. – М. : Дело и Сервис, 2004. – 528 с.
2. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки: навч. посіб. / П.Й. Атамас. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. - К. : ЦУЛ, 2010. – 392 с.
3. Беляєв О. О. Політична економія: навч. посіб. / О.О. Беляєв, А.С. Бебело // - К. : КНЕУ, 2008. - 328 с.
4. Блонська В.І. Стратегія управління доходами торговельного підприємства в умовах розвитку ринкових відносин / В.І. Блонська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – № 18.6. – С.117-123.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: опор. консп. лекцій / І.М. Бойчик. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. - 120 с.
6. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік / Ф.Ф. Бутинець. – [7-е вид., доп. і перер.]. – Житомир : Рута, 2006. – 832 с.
7. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посіб. / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна, О.М. Голенко та ін. – К. : КНЕУ, 2006. – 370 с.
8. Бухгалтерський управлінський облік: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, З.Ф. Канурна, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська. – Житомир : Рута, 2005. – 480 с.
9. Бухгалтерський фінансовий облік : теорія та практика : навч. - практ. посіб. / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна, В. І. Кисла. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 536 с.
10. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С.Ф. Голов. - К. : Центр учбової літератури, 2013. – 522с.

11. Господарський кодекс України від 16.07.2015 року № 629-VIII (зі змінами і доповненнями) // [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
12. Дерій В. Проблеми обліку витрат і доходів підприємства та перспективи їх вирішення в Україні / В. Дерій // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 4. – С. 7-11.
13. Жатько К.С. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: навч. посіб. / К.С. Жатько. - К. : ЦУЛ, 2008. – 112 с.
14. Законодавство України 2016 рік [Електронний ресурс]: режим доступу// <http://kodeksy.com.ua/buh/plan-rahunkiv/class-7/rahunok-70.htm>
15. Засадна Х.О. Бухгалтерський облік основних господарських операцій у програмі 1С: Бухгалтерія 7.7: навч. посіб. / Х.О. Засадна - К.: ЦУЛ, 2010. – 238с.
16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Мінфіну України від 18.06.2015 року № 573 (зі змінами і доповненнями) // [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
17. Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку / Т.Г. Камінська // Науковий вісник НУБіП України. - 2012. – № 154. – Ч. 3.
18. Кобилянська О.І. Фінансовий облік: навч. посіб. доп. і перер. / О.І. Кобилянська. – К.: Знання, 2006. - 473 с.
19. Лень В.С. Стандарти бухгалтерського обліку в Україні: навч. посіб. / В.С. Лень. - К. : ЦУЛ, 2009. – 440 с.
20. Лишиленко О.В. Фінансовий облік: підруч. / О.В. Лишиленко. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. - К. : ЦУЛ, 2008. – 556 с.

21. Ніколаєва В.П. Економічна сутність і зміст категорії "дохід підприємства" / В.П. Ніколаєва // Облік і фінанси АПК. – 2009. – № 3. – С.90-92.
22. Орлова В.К. Фінансовий облік: навч. посіб. / В.К. Орлова. - К. : ЦУЛ, 2010. – 510 с.
23. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755- VI (зі змінами і доповненнями)// [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page36>
24. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Мінфіну України від 24 травня 1995 року № 88 : [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII (зі змінами і доповненнями) // [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-1>
26. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Мінфіну України від 08.02.2014 р. № 48 (зі змінами і доповненнями) // [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
27. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Мінфіну України від 27.06.2013 р. № 627 (зі змінами і доповненнями) // [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
28. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Мінфіну України від 30.09.2014 р. № 987 (зі змінами і доповненнями)// [Електронний ресурс]: режим доступу// <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
29. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку : Наказ Мінфіну України від 8 лютого 2014 року № 48 (зі змінами і

доповненнями) // [Електронний ресурс] : режим доступу // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01>

30. Про ціни та ціноутворення : Закон України від 02.06.2015 року № 499-VIII (зі змінами і доповненнями) // [Електронний ресурс] : режим доступу// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>

31. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. – К. : Центр учбової літератури», 2013. – 688с.

32. Сук Л. К. Бухгалтерський облік / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К. : Знання, 2010. – 471 с.

33. Сук Л.К. Фінансовий облік: навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. - К. : Університет "Україна", 2007. - 453 с.

34. Тарасевич В.М. Історія економічних вчень: підруч. / В.М. Тарасевич. - К. : Центр учбової літератури, 2013. - 352 с.

35. Тітьонко О.М. Система макроекономічного рахівництва: навч. посіб. / О.М. Тітьонко. - К. : КНЕУ, 2002. - 188 с.

36. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування, звітність: підруч. / Н.М. Ткаченко. – К. : Алеута, 2006.

37. Фінансова діяльність підприємства: підруч. / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. - К. : Либідь, 2003. - 312с.

38. Фінансовий облік: підруч. / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.Я. Микитюк та ін. - [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К. : Кондор, 2013. - 551 с.

39. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підруч. / М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, М.І. Беленкова та інші. – [6-те вид., перероб. та доп.]. – К. : Алерта, 2013. – 1042 с.

40. Фоміна О. В. Напрями вдосконалення обліку операцій з продажу товарів із застосуванням активізаційних управлінських заходів / О. В. Фоміна // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №9 . – С.207-216.
41. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії: навч. посіб. / О.О. Погиба. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 280 с.
42. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством / Н.М. Шмиголь // Держава та регіон. – 2011. – № 7. – С.221-225.